

16—18 oktober

Debatter m. m.

Måndagen den 16 oktober

Sid.

Hälsningstal av talmannen 3

Minnesord över herr Gezelius 3

Interpellationer:

av fru Svenson ang. åtgärder mot det ökade alkoholmissbruket .. 4

av herr Sveningsson om utredning angående verkningarna från
nykterhetssynpunkt av nuvarande fria tillgång till sprit, m. m... 5av herr Lundström ang. behandlingen av ärenden rörande enskilda
skadeståndsanspråk mot kronan 6

Tisdagen den 17 oktober

Arbetsplan för höstsessionen, m. m. 7

Samtliga avgjorda ärenden

Måndagen den 16 oktober

Protokoll från justitiedepartementet ang. fullmaktsgranskning 3

Måndagen den 16 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Herr TALMANNEN öppnade sammanträdet med följande ord:

När 1961 års riksdag i dag börjar sin höstsession går våra tankar osökt tillbaka till vissa händelser som inträffat sedan vi skildes vid riksdagssessionens slut i våras.

På det internationella området synes läget ha försämrats på ett sätt som ger också oss i vår hittills lugna vrå av världen anledning att känna oss bekymrade och oroliga inför framtiden.

Särskilt har händelserna i Kongo, som bl. a. ledde till att generalsekretärare Dag Hammarskjöld och några av hans medarbetare fick offra sina liv i Förenta Nationernas tjänst, djupt gripit oss alla. Vi har genom vad som hänt blivit påmind om hur världshändelserna kan på ett mycket påtagligt sätt beröra även oss. Angelägenheten för oss att stödja allvarliga strävanden till fredligt samarbete mellan folken framstår mot denna bakgrund med ökad styrka. Riksdagen kommer att under den session som nu tar sin början få behandla viktiga frågor av olika slag, även sådana som berör mellanfolkligt samarbete.

Jag hälsar kammarens ledamöter välkomna till årets höstsession och förklarar densamma öppnad.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Härefter yttrade herr TALMANNEN:

Den 6 sista september avled ledamoten av denna kammare advokaten Birger Gezelius från Falun. Han tillhörde riksdagens andra kammare under åren 1937—1948 och åren 1953—1959 samt var ledamot av denna kammare från och med 1960. Han har där-

jämte varit flitigt anlitad och gjort värdefulla insatser i många andra offentliga värv, bl. a. på det kommunala området.

Vi minns honom i riksdagen och här i kammaren som en arbetsam, glad och vänlig medarbetare och kamrat. Vi tackar honom för hans insatser och lyser frid över hans minne.

Jämväl detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Upplästes och lades till handlingarna följande från justitiedepartementet ankomna

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 12 oktober 1961.

Till justitiedepartementet hade den 21 september 1961 från länsstyrelsen i Kopparbergs län inkommit fullmakt för lantmästaren Birger Isacson, Fornby, Horndal, vilken vid ny röstsammanräkning blivit utsedd såsom ledamot av riksdagens första kammare i stället för avgången ledamot av samma kammare.

Vid granskning av fullmakten, som företogs inför chefen för justitiedepartementet samt vidare av vederbörande fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, framställdes mot fullmakten icke någon anmärkning.

Protokoll över vad sålunda förekommit skulle jämte den granskade fullmakten överlämnas till första kammaren.

I ämbetet:

K. G. Grönhagen

Det antecknades, att herr Isacson utsetts att inträda såsom ledamot av kammaren i stället för herr Gezelius, vilken avlidit.

Herr Isacson infann sig nu och intog sin plats i kammaren.

Interpellation ang. åtgärder mot det ökade alkoholmissbruket

Ledighet från riksdagsgöromålen för fullgörande av uppdrag såsom ombud vid Förenta Nationernas generalförsamling i New York beviljades herrar *Aman* och *Undén* för den tid, som åtginge för uppdragets fullgörande, samt herr *Palme* till och med den 22 innevarande månad.

Vidare beviljades herr *Hanson*, *Per-Olof*, ledighet från riksdagsgöromålen för tiden den 17—den 21 i denna månad för deltagande i sammanträde inom Europarådet.

Ytterligare beviljades herr *Andersson*, *Torsten*, och herr *Nilsson*, *Hjalmar*, ledighet från riksdagsgöromålen till och med den 19 oktober för deltagande i en av Kommittén för näringslivets lokalisering anordnad studieresa till Storbritannien och Nederländerna.

Slutligen upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

På grund av resa till England med kommittén för näringslivets lokalisering och deltagande i Norske Håndverks- og Industribedrifters Forbunds konferens i Oslo den 17 och 18 oktober ansökes härmed vördsamt om ledighet från riksdagsarbetet från höstsessionens början till och med den 19 oktober.

Stockholm den 7 oktober 1961

Stig Stefanson

Även den av herr *Stefanson* sökta ledigheten beviljades.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 171, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse;

nr 172, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 26 februari 1960 (nr 22) om statlig krigsförsäkring m. m.;

nr 173, med förslag till förordning om brandfarliga varor; och

nr 174, med förslag angående organi-

sationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

Interpellation ang. åtgärder mot det ökade alkoholmissbruket

Fru SVENSON (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Motbokens avskaffande visade sig inte medföra den förbättring på nykterhetsfronten som man hade hoppats på. Spritmissbruket har nått allt yngre åldrar. Nykterhetsnämnderna, polisen och de socialvårdande myndigheterna har gjort den erfarenheten att spritmissbruk inte är ovanligt ens bland 14—15-åringar. Mest betänkligt anser jag det vara att även flickor finns bland dessa kategorier. Över huvud taget har seden att bruka alkohol, även till övermått, tilltagit bland kvinnor. Denna utveckling är oroande, och med tillfredsställelse noterar jag de åtgärder som redan vidtagits, bl. a. i form av »Skaffa ej sprit till ungdom»-kampanjen. Denna är emellertid långt ifrån tillräcklig för att verkligen vända strömmen och åstadkomma en avgjord förbättring av nykterhetstillståndet i vårt land. Här krävs verkliga krafttag och en samlad insats av såväl samhället som enskilda och ökat ansvar såväl från föräldrar som från myndigheter. Åtgärder bör vidtagas både för en omedelbar insats och med verkan på längre sikt.

Servering av sprit på restaurang, där alkohol är relativt lättåtkomlig för ungdom med goda inkomster, bör enligt min mening inte få ske till personer under 21 år. Då får man samma gräns för utminuterung av sprit och för utskänkning av sprit.

Formerna för alkoholreklamen bör tas upp till förnyad prövning. Det är inkonsekvent att med dyrbara och omfattande kampanjer söka motarbeta ett alkoholbruk som man å andra sidan stöder med braskande annonser.

Mera forskning behövs om alkoholens verkningar. Vi vet t. ex. ännu föga om

Interpellation om utredning angående verkningarna från nykterhetssynpunkt av nuvarande fria tillgång till sprit, m. m.

de faktorer som gör en person till alkoholist. Vi har inte heller verkligt effektiva botemedel. Enligt experter är ungdom som hemfallit åt alkoholmissbruk en särskilt svårbehandlad grupp. Här behövs en utbyggnad av både medicinsk, psykologisk och sociologisk forskning.

Med hänvisning till ovanstående anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra följande frågor.

1) Är herr statsrådet beredd medverka till en ändring av gällande bestämmelser för servering av sprit på restaurang, så att alkohol inte får serveras till personer under 21 år;

2) är herr statsrådet vidare beredd medverka till att formerna för alkoholreklamen tas upp till förnyad prövning;

3) vill herr statsrådet medverka till en utbyggnad av den medicinska, psykologiska och sociologiska forskningen kring alkoholfrågor;

4) samt slutligen till att en snabbutredning tillsätts med direktiv att allsidigt undersöka hithörande spörsmål.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasättande spörsmål finge framställas.

Interpellation om utredning angående verkningarna från nykterhetssynpunkt av nuvarande fria tillgång till sprit, m. m.

Ordet lämnades på begäran till herr SVENINGSSON (h), som anförde:

Herr talman! Spritkonsumtionen har under årets första sex månader ökat på ett oroväckande sätt. Den nedåtgående tendens som under senare år kunnat redovisas har därmed brutits. Även om det är för tidigt att dra några säkra slutsatser beträffande den kommande utvecklingen i fråga om totalkonsumtionen av spritdrycker, är det dock vissa omständigheter i sammanhanget som måste ge anledning till verklig oro. Jag tänker på den kraftigt ökade konsumtionen och missbruket av spritdrycker

bland ungdomen. Under de första sex månaderna i år har sålunda redovisats en ökning av fylleriförselerna bland ungdomen under 21 år med inte mindre än 33 procent.

Inom ungdomsorganisationerna i landet har i höst igångsatts en kampanj med mottot »Skaffa inte sprit till ungdom» och en rikstävling anordnats kring temat »Ungdom och alkohol». Även om en dylik kampanj har sin betydelse, är det inte tillräckligt för att komma till rätta med spritmissbruket bland ungdomen.

I den diskussion som förts har ifrågasatts, om inte en höjning av spritpriserna skulle minska konsumtionen. Naturligtvis kan man genom högre spritpriser minska totalkonsumtionen och därigenom få mera tilltalande siffror i statistiken, men resultatet torde liksom tidigare bli att de skötsamma måttlighetsförbrukarna minskar sina inköp medan en sådan åtgärd inte träffar missbruket på ett effektivt sätt.

Enligt min mening var beslutet om den fria spriten ett olyckligt beslut för missbrukarna och alkoholisterna. Stöd för denna uppfattning får man i statistiken över alkoholistvården och fylleriförselerna. Hur motbjudande det än är att införa nya restriktioner, vill jag dock ifrågasätta om det inte är nödvändigt att åter ta upp denna fråga till prövning. Speciellt den langning av rusdrycker som förekommer till ungdom under inköpsåldern talar för att någon form av kontroll vid spritförsäljning bör införas.

I riksdagen har tidigare förslag framförts om att resultatet av den fria spriten i nykterhetspolitiskt avseende bör bli föremål för utredning. Förslagen har emellertid avvisats. Efter den senaste tidens utveckling synes tiden mogen för en samlad bedömning av det fria spritsystemets verkningar och en omprövning av denna viktiga fråga.

Åberopande det anförda får jag anholder om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande frågor:

Interpellation ang. behandlingen av ärenden rörande enskilda skadeståndsanspråk mot kronan

1. Anser herr statsrådet resultatet av den fria spriten vara ur nykterhetssynpunkt sådant att denna fråga bör bli föremål för ny och allsidig utredning?

2. Anser herr statsrådet försämringen av nykterhetstillståndet vara så allvarligt att några omedelbara och direkta åtgärder i nykterhetsfrämjande syfte bör vidtagas?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. behandlingen av ärenden rörande enskilda skadeståndsanspråk mot kronan

Herr LUNDSTRÖM (fp) fick nu ordet och yttrade:

Herr talman! De nyligen inträffade fallen, där frågan om enskildas skadeståndsanspråk gentemot kronan behandlats med sådan långsamhet att resultatet blivit svåra ekonomiska och personliga problem för de skadeståndsberättigade, aktualiserar frågan vad som från statsmakternas sida kan göras för att åstadkomma en skyndsammare handläggning av sådana ärenden. Många av de skadeståndsfall det här är fråga om är av komplicerad natur och kräver invecklade och tidsödande utredningar. Ett visst dröjsmål med beslut går därför säkert inte att undvika. Ett problem som här uppstår är när den skadelidande drabbats så hårt, som t. ex. vid den bekanta Vikboolyckan, att vederbörande har svårigheter att klara den dagliga försörjningen i avvaktan på att skademedlen utbetalas. I fall av denna typ bör det enligt min mening vara en självklar sak, att staten genom förskottsutbetalningar av rimlig omfattning förhindrar att vederbörande försättes i ett ekonomiskt ohållbart läge.

I andra fall tycks de långa dröjsmålen med beslut uppenbarligen bero på att remissutlåtanden och andra åtgärder helt enkelt inte blir utförda inom rimlig tid. I några uppmärksammade

fall tycks det vara svårt att finna att arbetsuppgiftens art motiverat de dröjsmål på ibland flera år som uppstått. Detta tillstånd är mycket otillfredsställande och särskilt allvarligt i de fall, där den skadeståndslidande parten är enskilda personer med ringa eller ingen förmåga att ekonomiskt klara den långa väntan på ersättning.

Med stöd av vad här anförts hemställer jag om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande fråga:

Vilka åtgärder överväger herr statsrådet att vidtaga i syfte att förhindra den emellanåt förekommande alltför långsamma behandlingen av ärenden rörande enskildas skadeståndsanspråk mot Kronan, vilken aktualiserats av nyligen inträffade, mycket uppmärksammade fall?

Även denna hemställan bifölls.

Herr TALMANNEN anförde:

Jag ber att få lämna ett par meddelanden.

Plenum hålles denna vecka i morgon tisdag kl. 16.00 — det är då sista dagen för avlämnande av motioner i ärenden, som uppskjutits från vår- till höstsessionen — samt på onsdag kl. 10.00 för bordläggning och remisser till utskott.

En allmän debatt hålles onsdagen den 25 dennes med början kl. 10.00. Därest så erfordras kommer debatten att fortsätta torsdagen den 26 med början kl. 10.00.

Plan för första kammarens plena höstsessionen 1961, upptagande dag och tid för plena med angivande av plenums art, kommer att — sedan talmanskonferens hållits den 17/10 kl. 15.00 — snarast utdelas till kammarens ledamöter.

Preliminär plan för behandling i kamrarna av utskottsutlåtanden under höstsessionen, angivande vilken dag olika ärenden kan väntas föreligga till behandling i kamrarna, kommer att

framläggas för nämnda talmanskonferens och avses skola snarast därefter utdelas till kammarens ledamöter.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 14.20.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 17 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Arbetsplan för höstsessionen, m. m.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att till kammarens ledamöter i stencil utdelats dels en plan för första kammarens plena under höstsessionen 1961 upptagande tidpunkter för kammarens plena med angivande av plenums art, dels ock en preliminär plan för behandling i kamrarna av utskottsutlåtanden under höstsessionen. Vid uppgörandet av sistnämnda plan har hänsyn ej kunnat tagas till samtliga under sessionen nyttillkommande propositioner; ytterligare utskottsutlåtanden än de i planen upptagna kan därför tillkomma. Planen för kammarens plena upptar i stort sett bordläggningsplena tisdagar kl. 16.00 och fredagar kl. 14.00 samt arbetsplena onsdagar. Onsdagsplena har, med undantag för den 18 och 25 oktober, beräknats kunna hållas kl. 14.00 t. o. m. onsdagen den 15 november. Därefter beräknas arbetsplena hållas kl. 10.00 eller 14.00 den 22 och 29 november samt kl. 10.00 den 6 och 13 december. Slutligen har utsatts ett arbetsplenum fredagen den 15 december kl. 11.00. Det kan dock icke nu med säkerhet sägas vilken dag höstsessionen kommer att kunna avslutas. Detta beror bl. a. på när utlåtande rörande ny kommunindelning kan komma att föreligga. I övrigt ber jag att få hänvisa till de utdelade planerna.

Såvitt nu kan bedömas kommer något kvällsplenum icke att hållas fredagar under höstsessionen, eventuellt med undantag för fredagen den 15 december.

Talmanskonferensen har i dag beslutat medge Sveriges Radio-TV att lämna redigerade referat från kammarens förhandlingar onsdagen den 25 oktober.

Ledighet från riksdagsgöromålen för fullgörande av uppdrag som delegerad vid Förenta Nationernas generalförsamling i New York beviljades herr *Ewerlöf* från och med den 30 innevarande månad för den tid, som åtginge för uppdragets fullgörande.

Föredrogos och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Majt:s propositioner:

nr 171, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1948 (nr 433) om försäkringsrörelse;

nr 172, med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 26 februari 1960 (nr 22) om statlig krigsförsäkring m. m.; och

nr 173, med förslag till förordning om brandfarliga varor.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Majt:s proposition nr 174, med förslag angående organisationen för handläggning av frågor om tekniskt bistånd till underutvecklade länder.

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herrar vice talmän i riksdagens första kammare samt de kammarens ledamö-

ter, som blivit utsedda att jämte dem tillsätta befattningshavare hos kammaren, den 16 oktober 1961.

Sedan herrar deputerade den 12 januari 1961 låtit anstå med tillsättande av vikarie för kanslisten Arne Löfling, vilken antagits till vikarie för stenograf, samt den 15 mars 1961 beslutat att i stället för vikarie för Löfling i dennes egenskap av kanslist anställa tillfällig skrivhjälp, så beslöto herrar deputerade nu att fr. o. m. höstsessionens början denna dag anställa vikarie å kanslisttjänsten samt att såsom sådan antaga fru Ingeborg Bock.

Är och dag som ovan.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 682, av herr *Nyström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 114, med förslag till förordning om brännoljeskatt;

nr 683, av herr *Jonasson m. fl.*, i an-

ledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 154, med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m.;

nr 684, av herr *Hansson, Nils*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående upprustning av forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område;

nr 685, av herr *Mattsson, Torsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående upprustning av forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område;

nr 686, av herr *Mattsson, Torsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående upprustning av forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område; samt

nr 687, av herr *Sundin*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 118, angående upprustning av forskningen och den högre utbildningen på skogsbrukets område.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 18 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Aspling* för tiden från den 23 till och med den 27 i denna månad för beivrande av en internationell kongress i Rom.

Föredrogos och hänvisades motionen nr 682 till bevillningsutskottet,

motionen nr 683 till behandling av lagutskott och

motionerna nr 684—687 till jordbruksutskottet.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 10.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw